

Gyomán, a Knerek városában

KETTŐS KÖNYVPREMIER ÉS KIÁLLÍTÁSMEGNYITÓ

Matusek-Faludi Viktória

„Neked nincs lehetőséged egyelőre elmenni, de nem is szabad olyan szellemi és anyagi örökséget otthagynod, mint Gyoma... Azzal mint ténnyel kell számolnom, hogy mint zsidó, dacára háborús kivételezettségemnek, a legszerényebb elhelyezkedésre sem számíthatok a szakmában.”

Kner Albert Kner Imrénének írt levele
– Budapest, 1939. december 27.

KNER ALBERT EMLÉKKIÁLLÍTÁS

Kner Albert, Kner Izidor fia nemcsak a magyar nyomdászat és könyvtervezés kiemelkedő alakja, hanem az ipari formatervezés és a csomagolástechnológia fontos megújítója az Egyesült Államokban. A könyvek egyik szerzője dr. Erdész Ádám, a Békés Vármegyei Levéltár nyugalmazott igazgatója a kiállítást megnyitó beszédében felhívta a figyelmet arra az éles kontrasztra, amin az épületbe belépő látogató rögtön megütközik. A falak levert vakolata alól élénk táruló csupasz téglák és a mives, finom vonalakból álló nyomatok, csomagolástervek, valamint az ólombetűk idejét idéző nyomdai berendezések együttes látványa az értékeket, a rombolást és a káoszt egyszerre jeleníti meg. A tárlatnak otthont adó ház Kner Albert testvére, Endre családjának otthona volt egykor. A Gyomai Kner Nyomda és a Kner

Csöndes Zoltán

Múzeum közvetlen szomszédságában található ingatlant a közelmúltban vásárolta meg a Kner Múzeum és Könyv Alapítvány, abból a célból, hogy ebben az épületben egy hagyományörző intézményt hozzon létre. A kiállítási tér kialakításának ötlete Gát János New Yorkban élő galéria-

tulajdonosé volt, a látvány és hangulat Szonda István néprajzos muzeológus, kulturális antropológus és igazgató érdeme.

KETTŐS KÖNYVPREMIER GYOMÁN

2023. április 21-én, Gyomaendrődön Csöndes Zoltán vezérigazgató köszöntötte a rendezvény résztvevőit a Kállai Ferenc Kulturális Központban. A Gyomai Kner Nyomda Zrt. által szervezett program fényét a Kner család leszármazottainak megtisztelő részvétele emelte. A Liszt Ferenc Kamarazenekar előadását követő ünnepélyes hangulatban a kneri kulturális örökség őrzőjeként Erdős Ákos vezette a pódiumbeszélést a két újonnan megjelent Kner-könyvről, a szerzők és a könyvek létrehozásában részt vevő családtagok szereplésével.

Robert Elton Brooker szerzőtől megtudtuk, hogy hosszas kutatás előzte meg a könyvek összeállítását, amelyek nem valósulhattak volna meg a Kner család tagjainak segítségével. Kner Albert unokája, Steve Frenkel eddig nem publikált leveleket, dokumentumokat talált chicagói lakásának padlásán. Sokat segített Kner Albert menyje, a New York-i Carol is, aki az egész kutatás során rengeteg történetet mesélt el.

Robert Elton Brooker, dr. Erdész Ádám, Steve Frenkel, Kovács Barna, Carol Kner

ALBERT KNER – ARTIST, ICON, LEGEND

Robert Elton Brooker III és dr. Erdész Ádám szerzőpáros alkotása a Corvina és a The Club of Odd Volumes (Boston) kiadásában jelent meg ALBERT KNER – Artist, Icon, Legend: Discovering his Legacy in Industrial Design címmel.

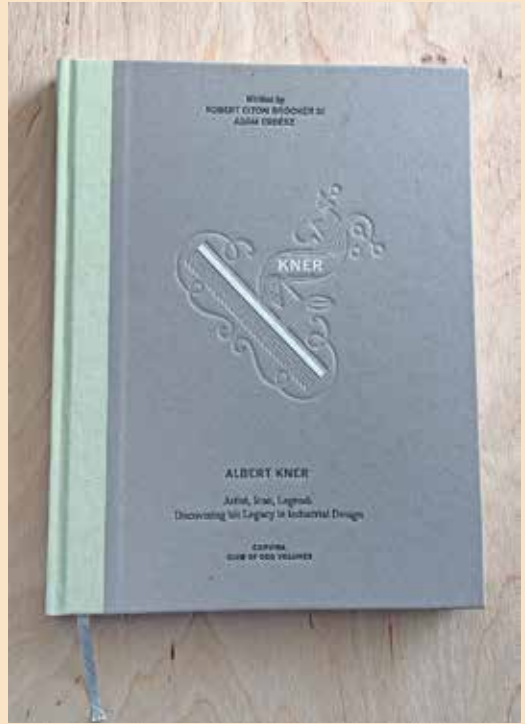
Az elmúlt évek alapos kutatómunkájának eredményeképpen a szerzőpáros Kner Albert magyarországi munkásságát, valamint fantasztikus chicagói karrierjének történetét dolgozta fel. Albert

Robert Elton Brooker

családjának segítségével számos, soha nem látott dokumentum gazdagítja az életút kevésbé ismert amerikai állomásait. A nyomdaalapító Kner Izidor fia, Kner Albert nemcsak a magyar nyomdászat és könyvtervezés kiemelkedő személyisége, hanem egyben az ipari formatervezés és a csomagolástechnika fontos megújítója az Egyesült Államokban. Robert Elton Brookertől megtudtuk, az angolszász világban Kner Albert neve nem csupán azért ismert, mert ő találta fel például azt a csomagolást, amibe hat sört vagy hat kólát lehet beletenni, vagy a cigaretta kartonját, hanem azért is, mert életútja érdekes. Kner Albert 1940-ben költözött Chicagóba feleségével és két gyermekükkel. Az újrakezdésnél ott volt a háttérben a család többi tagja is, apjával rendszeresen levelezett, miközben az olasz fronton harcolt.

Az angol nyelvű, gazdagon illusztrált könyv igazi szakmai csemege, ami nemcsak tartalmában, de kivitelezésével is méltó a Kner névhez. A 280 × 220 mm méretű, keménytáblás, félvászson kötésű könyv borítóját elegáns prégezés díszíti. A könyv tipográfusa Erdélyi Sarolta Ágnes, aki a Munken Kristall 1,13-as volumentású 120 g/m²-tömegű papírra nyomtatott kö-

tetet tervezte. A Gyomai Kner Nyomdában 1000 példányban kivitelezett könyvet a Kraviánszky Róbert jóvoltából digitalizált Kner Antikva betűtípusból szedték.

Várhatóan még az idén megjelenik a magyar nyelvű kiadás is.

LEVELEK A KNER CSALÁD ÉLETÉBŐL 1938–1949

Megjelent a Magvető Kiadó gondozásában a Tények és Tanúk sorozat új kötete, a Levelek a Kner család életéből 1938–1949. A leveleket dr. Erdész Ádám válogatta, az utószót és a jegyzeteket írta. „1938-ban, amikor válogatásunk első darabja íródott, a gyermekei által oly nagy tisztelettel emlegetett »Kedves Apa«, azaz Kner Izidor már nem élt, ám a levelekből kibontakozó történetnek mégis ő a kiindulópontja. Személyisége, az általa alapított nyomda gyerekei, sőt unokái sorsát is meghatározta.”

„Kötetünk betekintést nyújt egy nagy múltú nyomdász- és művészdinasztia küzdelmes sorsába: Kner Izidor leszármazottai, az 1940-ben az Egyesült Államokba kivándorolt Kner Albert és felesége, valamint a magyarországi családtagok és neves barátok – művészek, értelmiségiek – levelezéséből válogat.”

A menni vagy maradni latolgatása után az amerikai beilleszkedés időszaka következik, amikor az érkező leveleket pesti kávéházakban, amolyan lélekerősítő társasági esemény keretében olvasták fel – lám, van, akinek sikerült, s ha nem is lehet követni, az otthon maradtak legalább erőt meríthetnek a házaspár példájából.

A háborús években a levelezés megszakadt, majd 1945-ben újraindult. Nagy forrásértékű, felkavaró levelek maradtak ránk ebből az időszakból: számos családtag és jóbarát vált a holokauszttal közvetlen vagy közvetett áldozatává, s a tragédia feldolgozása mellett a szemünk előtt foszlik szét a régi otthonos világ újraépítésének reménye. Kner Albert ekkoriban írt leveleiben igyekezett a demokráciára és bizalomra épülő amerikai élet előnyeit ecsetelni a nővére, Kner Erzsébet számára, aki utóbb követte őt az emigrációba.

A könyv hátsó védőborítóján olvasható levélrészlet:

„Ilonkának is küldtünk egyidejűleg csomagot, és az abban lévő két corn flakes-csomag közül egy a tiéd. Ez egy igen olcsó, reggelikhez szervírozott étel. Két okból küldöm. Én is és a gyerekek is úgy szeretjük, hogy minden áldott reggelihez ezt esszük, azonkívül ezek a legjobb rendelőim. Havonta 6 millió dobozt csinálunk nekik. A doboz oldalán hirdetnek egy vonatmodellt, amit én csináltam, és az első rendelés 1 millió darab volt. Mindezt pedig azért küldöm, mert Sebestyén Tiborral, Veled és Gyurival sem tudtam megérteni, hogy mi a premium és hogy mi a promotion. Tehát a vonat egy premium, és az, hogy segíti a corn flakest eladni, az egy promotion. Ja, a corn flakest egy kis edénybe vagy tányérba teszed, kis porcukor rá, és tejjel nyakon önteni. Remélem, Ti is fogjátok szeretni.”

(Kner Albert Kner Erzsébetnek,
1947. október 25.)

rációba. Párhuzamosan a hazai levelek a háború utáni budapesti világról adnak képet.”

A keménytáblás, védőborítós, 744 oldalas, 197×124 mm méretű könyvet Pintér József tervezte Kner Antikva betűtípusból szedve. Kivitelezte a Gyomai Kner Nyomda Zrt., a nyomda alapításának 141. esztendejében.

Online kedvezményesen megrendelhető:
<https://bit.ly/3KAp4v6>